

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มี
ตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกัน

**Legal Measures Regarding the Temporary Release of Persons Who without
Positions Job Duties are Guaranteed**

จงเจตน์ พึ่งสาย และ รัฐชฎา ฤาแรง

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Jongjet Pungsai and Radchsda Lurang

Western University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: llm.jongjet@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกันของราชอาณาจักรไทยและของต่างประเทศ เพื่อหามาตรการที่เหมาะสมมาเสนอแนะในการแก้ไขกฎหมายของไทย ซึ่งใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเอกสารจากตัวบทกฎหมาย ตำราทางวิชาการ บทความ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ 1) พนักงานอัยการ 2) พนักงานสอบสวน 3) นักวิชาการ 4) ทนายความ และ 5) ประชาชน

จากการศึกษาพบว่า มีปัญหาที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1. ในราชอาณาจักรไทยไม่มีบทบัญญัติกำหนดให้ใช้วิธีการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกันได้ ผู้วิจัยเสนอแนะว่า ควรมีการกำหนดให้ใช้วิธีการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกันได้ซึ่งถือเป็นแนวความคิดใหม่ 2. ไม่มีการประเมินความเสี่ยงของการนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกันไว้ ผู้วิจัยเสนอแนะว่า ควรมีการกำหนดเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงของการนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกันไว้ตามแนวทางของสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา 3. ไม่มีมาตรการในการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวกรณีนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกัน ผู้วิจัยเสนอแนะว่า ควรมีมาตรการในการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวกรณีนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกัน ตามหลักของสหราชอาณาจักรและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เพื่อเป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยมีประกันและหลักประกันให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ เหมาะสม สอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีทางกฎหมายมหาชน และบรรลู่วัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติไว้

คำสำคัญ : การปล่อยชั่วคราว; บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงาน; หลักประกัน

Abstract

This research to study the concepts theories legal measures regarding the temporary release of persons who without positions job duties are guaranteed in the Kingdom of Thailand and other countries to find appropriate measures to propose for amending Thai laws. The research was qualitative research studying documents from legal texts academic texts articles and electronic media along with in-depth interviews with experts including 1) Prosecutor 2) The inquiry officer 3) Academician 4) Lawyers and 5) People

From the study found problems 1. In the Kingdom of Thailand, there is no persons who without positions job duties are guaranteed. The researchers suggest that there should be provision for temporary release of persons who without positions job duties are guaranteed is new concept 2. There is no risk assessment of using persons who without positions job duties are guaranteed as collateral. The researchers suggest that there should be a provision regarding the risk assessment of using persons who without positions job duties are guaranteed as collateral following guidelines of the United Kingdom and the United States 3. There are no measures to control and supervise after temporary release in cases persons who without positions job duties are guaranteed as collateral. The researchers suggest that there should be measures to supervise and control after temporary release in cases persons who without positions job duties are guaranteed as collateral in accordance with the principles of the United Kingdom and Germany to improve the law on bail and surety to be correct complete appropriate consistent with public law principles and theories and to achieve the objectives and intentions of the law as enacted.

Keywords: Temporary release; Persons who without positions job duties; Bail

บทนำ

การปล่อยตัวชั่วคราวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างผู้บริสุทธิ์ อันเป็นสอดคล้องกับหลักการที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางทั่วโลกว่า “บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาย่อมถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์” ซึ่งได้รับการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน การปล่อยชั่วคราวเป็นมาตรการอย่างหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เข้ามาคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในการที่จะบรรเทาความเดือดร้อน (กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 2551) ภายใต้หลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 วรรคสองซึ่งบัญญัติว่า “ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” การปล่อยชั่วคราวจึงเป็นมาตรการที่จะเข้ามาคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาในเรื่องการปล่อยชั่วคราวของบางประเทศนั้น ได้กำหนดหลักเกณฑ์และให้เหตุผลในเรื่องการปล่อยชั่วคราวไว้ว่า การที่ศาลพิจารณาว่าจะให้จำเลยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวหรือไม่

นั้น มีข้อพิจารณาเพียงประการเดียวว่า เมื่อศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวไปแล้ว จำเลยจะมาศาลตามกำหนดนัดทุกครั้งหรือไม่เท่านั้น (กระบวนการยุติธรรม, 2562) ดังนั้น แม้จำเลยหรือผู้ต้องหาจะเสนอหลักทรัพย์ราคาสูง แต่ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยหรือผู้ต้องหาจะหลบหนีศาลจะไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ในทางกลับกันถ้าจำเลยหรือผู้ต้องหาไม่มีหลักทรัพย์เลย แต่ถ้าเชื่อได้ว่าจำเลยหรือผู้ต้องหาไม่หลบหนีศาลจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันเลยก็ได้ ซึ่งเป็นพัฒนาการที่ทำให้เห็นได้ว่า หลักประกันไม่ใช่สิ่งจำเป็นต่อการปล่อยชั่วคราวทุกคดีไป เจ้าพนักงานหรือศาลอาจใช้ดุลพินิจปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหรือหลักประกันก็ได้ โดยถือตัวเงินเป็นเกณฑ์ในการประกันตัว โดยไม่คำนึงถึงโอกาสในการหาหลักประกันของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนยากจน ก็จะนำไปสู่ความไม่เสมอภาค และการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันเพราะบุคคลซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจดี ย่อมมีโอกาสได้รับการประกันตัวมากกว่าบุคคลซึ่งมีฐานะยากจน ซึ่งอาจทำให้คนยากจน ไม่อาจได้รับสิทธิในการประกันตัวเลย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน และจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ ในคดีอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ การเรียกประกันหรือหลักประกันตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองจะเรียกจนเกินควรแก่กรณีมิได้ และต้องคำนึงถึงเงื่อนไขและมาตรการป้องกันต่าง ๆ ที่ได้ใช้กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวประกอบด้วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือข้อบังคับของประธานศาลฎีกา แล้วแต่กรณีและมาตรา 114 วางหลักกฎหมายไว้ว่า “เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยให้มีประกันและหลักประกันด้วย ก่อนปล่อยตัวไป ให้ผู้ร้องขอประกันจัดหาหลักประกันมาตั้งต้องการ หลักประกันมี 3 ชนิด คือ (1) มีเงินสดมาวาง (2) มีหลักทรัพย์อื่นมาวาง (3) มีบุคคลมาเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์” (ทศิตพงษ์ กิตติวัฒนานนท์, 2565) ดังนั้น การกำหนดให้เจ้าพนักงานหรือศาลมีอำนาจดุลพินิจปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันก็ได้แม้ในคดีที่มีอัตราโทษเล็กน้อย ย่อมเป็นการขัดต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้อย่างเท่าเทียมกันตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ไม่มีการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว คือ ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีหลักทรัพย์หรือมีหลักทรัพย์ราคาต่ำ หากยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวไปก็คงไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวอยู่นั่นเอง จึงทำให้ปัจจุบันในเรื่องนี้มีประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย คือ การปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกัน ด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีบทบัญญัติกำหนดให้ใช้วิธีการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกันได้ การประเมินความเสี่ยงของการนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกัน ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. 2565 ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงของการนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมา

เป็นหลักประกันไว้ และ ยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการในการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวกรณี นำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกัน

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ควรมีการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคล ผู้ซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกันที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว เพื่อให้เป็นประโยชน์ ในทางวิชาการในการสร้างเสริมแนวคิดสำหรับการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยมีประกันและหลักประกันให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ เหมาะสม สอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีทางกฎหมายมหาชน และบรรลุดัตถุประสงค์ และเจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติไว้ ตลอดจนสามารถนำบทสรุปและแนวทางการแก้ไขปัญหามา ประยุกต์ใช้ในราชอาณาจักรไทย อันจะก่อให้เกิดเป็นแนวทางในการปฏิบัติจนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุดการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยมีประกันและหลักประกันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็น หลักประกันของประเทศไทย ของต่างประเทศ แนวคำพิพากษาศาล มาตรการทางกฎหมาย และผลงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษาปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่ง หน้าที่การงานเป็นหลักประกันของราชอาณาจักรไทยว่ามีปัญหาอย่างไรหรือไม่ ถ้ามีควรแก้ไขอย่างไร
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์กฎหมายในการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็น หลักประกันของต่างประเทศว่า มีปัญหาเหมือนไทยหรือไม่ ถ้ามีแก้ไขอย่างไร ถ้าไม่มีเพราะเหตุใดจึงไม่มี
4. เพื่อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มี ตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกันของต่างประเทศที่มีความเหมาะสม มาปรับใช้กับกฎหมายไทยให้เกิด ประสิทธิภาพทัดเทียมนานาอารยประเทศต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากตัวบทกฎหมาย ตำราทางวิชาการ งานวิจัย บทความจากวารสาร หรือนิตยสารทางกฎหมาย เอกสารประกอบการสัมมนา ข้อมูลจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ตของประเทศไทย และต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกัน ประกอบการสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ปัญหา สรุปและให้ ข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดระเบียบวิธีวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. **กลุ่มเป้าหมาย** ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยได้กำหนดตัวผู้เชี่ยวชาญที่จะทำการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่ม คือ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน นักวิชาการด้านกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทนายความ ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการประกันตัว

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกัน ที่ได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย และการสนทนากลุ่ม โดยเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ที่ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว

2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลในขณะสัมภาษณ์ ได้แก่

2.1 เครื่องบันทึกภาพและเสียงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครบถ้วน

2.2 การจดบันทึกขณะและหลังการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยจดบันทึกย่อข้อมูลสำคัญในขณะที่ยัง เกี่ยวกับการแสดงสีหน้า ท่าทาง แล้วนำมาบันทึกรายละเอียดเมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. วิเคราะห์สภาพปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกันที่ได้จากเอกสารทางด้านกฎหมาย

2. วิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากร โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกมาศึกษาวิเคราะห์ความเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดในแบบสัมภาษณ์

3. วิเคราะห์ผลการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกคิดเป็นร้อยละ โดยแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ 1. ข้อมูลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ 2. ข้อมูลความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำวิจัย 3. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในเรื่องที่ทำวิจัย รวมทั้งความเหมาะสมในการแก้ไข ปัญหา 4. ข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือและแนวทางในการแก้ไขปัญหาพร้อมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5. ข้อเสนอแนะ

4. ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับบุคคลที่จะทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดี รวมทั้งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยและกระบวนการวิจัย

2. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตแนะนำตัวและขออนุญาตเก็บข้อมูล จากมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นเสนอต่อบุคคล และหน่วยงานที่จะเข้าไปขอสัมภาษณ์เชิงลึก

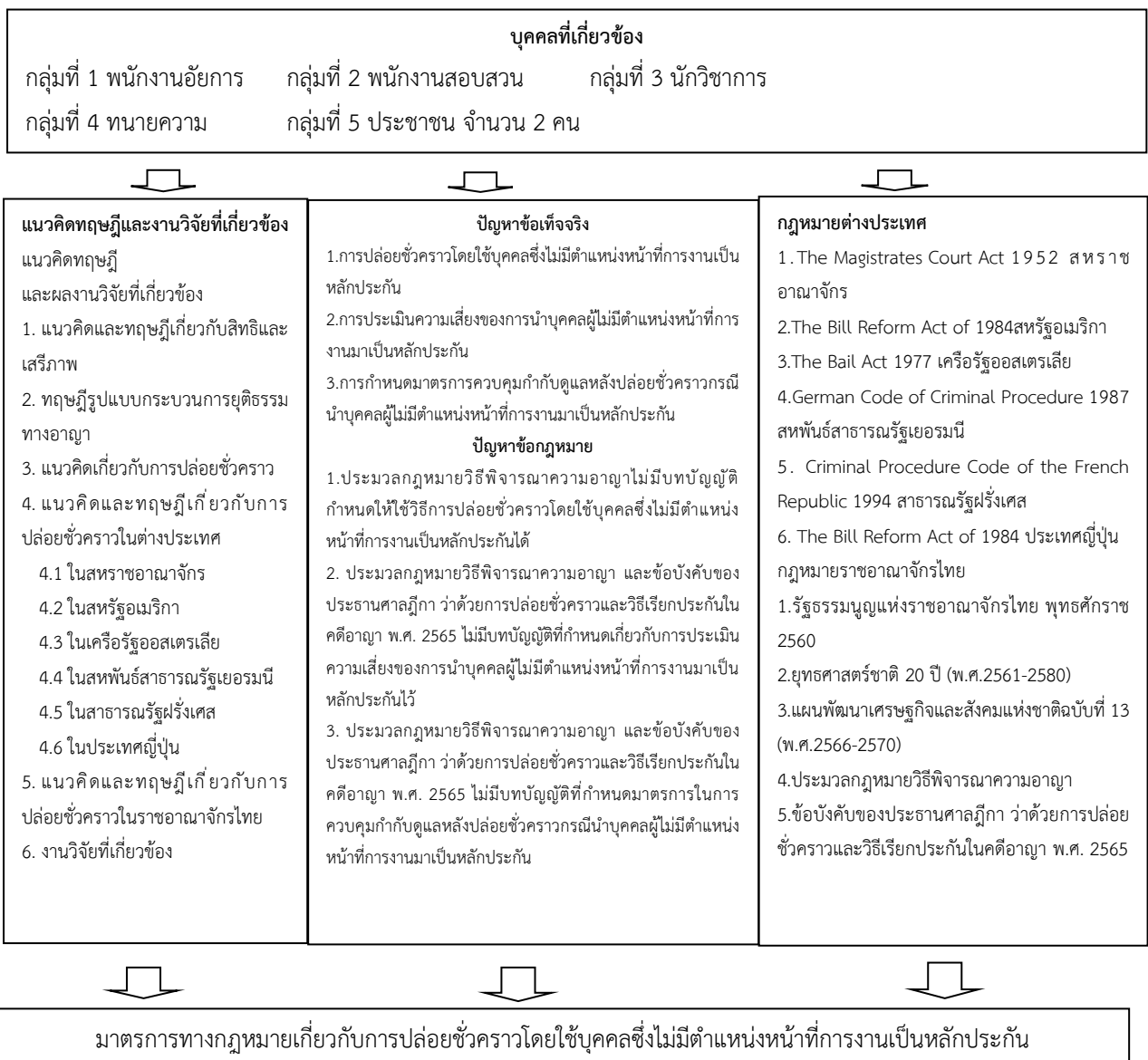
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ คือ

3.1 การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก คือ สัมภาษณ์บุคคลโดยเรียงลำดับประเด็นคำถามตามแบบฟอร์มสัมภาษณ์เชิงลึก

3.2 บันทึกการสนทนาในกระดาษ เครื่องบันทึกภาพ และเครื่องบันทึกเสียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกัน มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกันผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีรูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและทฤษฎีเกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

1.1 ทฤษฎีรูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Process Model)

1.1.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model)

แนวทางการควบคุมอาชญากรรมเป็นกระบวนการทางอาญาเน้นที่ประสิทธิภาพเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายในการควบคุม และการป้องปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลักใหญ่ ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนในรัฐนั้น โดยให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการควบคุมปราบปรามอาชญากรรม เมื่อมีผู้กระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นก็จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการขั้นตอนการจับกุมการสอบสวนฟ้องคดีต่อศาลและการลงโทษผู้กระทำความผิด เพื่อให้เป็นไปตามข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะมีคำพิพากษา การที่ผู้กระทำความผิดได้รับอิสรภาพชั่วคราวระหว่างพิจารณาคดีก่อนศาลมีคำพิพากษาตัดสินลงโทษในความผิดหากควบคุมบุคคลดังกล่าวไว้ในอำนาจรัฐถือได้ว่าเป็นการกระทำที่กระทบสิทธิเสรีภาพ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการกลั่นกรอง อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและเป็นการดำเนินการอย่างรวดเร็ว รวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการควบคุมและป้องกันอาชญากรรมโดยคำนึงสิทธิของทุกฝ่ายจากการแสวงหาข้อความจริงในชั้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการที่น่าเชื่อถือได้ (ณัฐพงศ์ สวัสดิ์วงษ์พร, 2550)

1.1.2 ทฤษฎีการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model)

เป็นกระบวนการทางอาญาในรูปแบบที่มุ่งเน้นถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เพื่อเป็นหลักประกันของบุคคลและมุ่งให้ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมเป็นไปด้วยความถูกต้อง มากกว่าการพยายามป้องกันอาชญากรรม เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดหลักนิติธรรมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลการจำกัดอำนาจการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษาและมีมาตรการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจมีการถ่วงดุลอำนาจระหว่างเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ไม่มีการใช้อำนาจโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเมื่อมีผู้กระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นการพิจารณาคดีต้องกระทำโดยเปิดเผยในศาลและต่อหน้าคู่พิพาทระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลผู้กระทำความผิดกฎหมายกำหนดให้ยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ การปล่อยชั่วคราวในรูปแบบนี้จึงให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพของผู้กระทำความผิดเป็นอันมากเพื่อที่จะได้ให้โอกาสเตรียมตัวในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ บุคคลนั้นจะมีความผิดก็ต่อเมื่อผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาชี้ขาดว่าเขามีความผิดจริง และผู้มีอำนาจพิจารณาต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา

ด้วยกระบวนการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาเป็นไปด้วยความเชื่อซึ่งข้ามีการตรวจสอบทุกขั้นตอนเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายของรัฐ (ณัฐพงศ์ สวัสดิ์วงษ์พร, 2550)

1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

1.2.1 ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม เป็นการเน้นหลักการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเป็นหลัก เพื่อมุ่งระงับ ควบคุม และปราบปรามอาชญากรรม เนื่องจากกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินการทางอาญาอาจกระทบถึงสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาหรือจำเลยบ้างในบางกรณี เช่น การมีอำนาจค้นตัวผู้ต้องสงสัย เมื่อมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาโดยการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น ตามทฤษฎีนี้เน้นหลักการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก มุ่งคุ้มครองประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เพื่อให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมเป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมส่วนรวม ส่วนเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเรื่องที่มีความสำคัญลำดับรองลงมา (กรกาญจน์ อรุณพลอด, 2543)

1.2.2 ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย เป็นทฤษฎีที่ยึดหลักกฎหมาย และหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามหลักนิติธรรมเป็นสำคัญ เป็นทฤษฎีที่โต้แย้งหลักทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) ที่แม้จะมุ่งคุ้มครองประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เพื่อให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมเป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมส่วนรวมก็ตาม ขณะเดียวกันการกระทำดังกล่าวต้องชอบด้วยกฎหมาย และคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนด้วยเช่นกัน ทฤษฎีนี้เน้นหลักการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของผู้บริสุทธิ์มิให้ถูกล่วงเกินโดยไม่เป็นธรรมจากอำนาจการดำเนินกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ ด้วยเหตุนี้ หลักการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราว จึงถือเป็นหลักสำคัญ เพื่อหาจุดร่วมของหลักทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม อันเป็นการเน้นการดำเนินกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมส่วนรวมเป็นหลัก กับหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามหลักนิติธรรม ตามทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย อันเป็นการชั่งน้ำหนักระหว่างความสะดวก ในการพิจารณาคดีและความปลอดภัยสาธารณะกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่เป็นไปด้วยความยุติธรรม (จิตติมา กำธรวิวรรณ์, 2549)

1.2.3 ทฤษฎีหลักความเสมอภาค ทฤษฎีหลักความเสมอภาค เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับหลักการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหลัก ส่วนการไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวเป็นข้อยกเว้นเพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการมีสิทธิเสรีภาพ และการมีโอกาสต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ของผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนย่อมได้รับความเสมอภาคกันทางกฎหมายและได้รับความคุ้มครองโดยเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติโดยเหตุอันไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2548)

1.2.4 ทฤษฎีหลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย ทฤษฎีหลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย เป็นหลักนิติธรรมสากลในกระบวน วิธีพิจารณาความอาญา ที่ทั่วโลกยึดใช้เป็นแนวบรรทัดฐานในการพิจารณาคดีอาญา วางหลักการ ไว้ว่า “ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนบริสุทธิ์ จนกว่าจะได้พิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัยว่ามีความผิด **Presumption of innocence until proven guilty beyond a reasonable doubt**” กล่าวคือ トラบใดที่มีความสงสัยเกิดขึ้นว่าผู้ถูกกล่าวหา เป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ กฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าผู้กล่าวอ้างจะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดนั้นจริง โดยปราศจากข้อสงสัย ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ มีผลกระทบต่อการศึกษาการปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ต้องหรือจำเลย หากมีการกล่าวหาว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิด โดยอาศัยพยานหลักฐาน ในการกล่าวอ้างที่เคลือบคลุม ไม่ชัดเจน อันเป็นผลต่อการพิจารณาความน่าเชื่อถือและยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่ผู้ถูกกล่าวอ้าง หากต้องมีการพิจารณาในเรื่องการปล่อยตัวชั่วคราว (ชยาธร เฉียบแหลม, 2563)

2. การปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกัน ด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีบทบัญญัติกำหนดให้ใช้วิธีการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกันได้ โดยมาตรา 114 วางหลักกฎหมายไว้ว่า “เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยให้มีประกันและหลักประกันด้วย ก่อนปล่อยตัวไป ให้ผู้ร้องขอประกันจัดหาหลักประกันมาดั่งต้องการ หลักประกันมี 3 ชนิด คือ (1) มีเงินสดมาวาง (2) มีหลักทรัพย์อื่นมาวาง (3) มีบุคคลมาเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์” โดยที่มาตรา 114 (3) ระบุว่า “มีบุคคลมาเป็นหลักประกัน” ซึ่งบุคคลนั้นต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่การงาน หรือรายได้แน่นอน เช่น ข้าราชการ, ข้าราชการบำนาญ, สมาชิกรัฐสภา, ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น, สมาชิกสภาท้องถิ่น, พนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น และต้องเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น เป็นบุพการี, เป็นผู้สืบสันดาน, สามี ภริยา ญาติ พี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวข้องกัน โดยทางสมรส หรือบุคคลอื่นที่ศาลเห็นว่ามีสัมพันธ์ใกล้ชิดเท่านั้น โดยมีได้มีการกำหนดให้ใช้วิธีการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกันได้ ซึ่งตามกฎหมายของสหราชอาณาจักร การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ใน **The Bail Act 1976** มาตรา 3 ซึ่งกฎหมายกำหนดไม่ให้มีการเรียกหลักประกันในการอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราว กล่าวคือ ให้ปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปได้โดยไม่ต้องมีหลักประกัน และปราศจากการกำหนดเงื่อนไขใดๆ ในการปล่อยชั่วคราว และมาตรา 4 ยังได้มีการบัญญัติถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ว่า บุคคลผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวย่อมได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไม่ว่าการประกันตัวในชั้น **Magistrates Court** หรือ **Crown Court** หรือ **High Court** ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องให้คำรับรองมีลักษณะเป็นสัญญาให้ไว้ต่อศาล หรือเจ้าพนักงานตำรวจว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปปรากฏตามที่กำหนด (โอระสา สุวรรณชาติ และ ศาตร แก้วแพง, 2565) ด้วยเหตุนี้ จึงไม่จำเป็นต้องใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกัน

ดังนั้น จึงควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. 2565 ข้อ 22.1 ที่กำหนดหลักเกณฑ์การใช้บุคคลเป็นหลักประกัน โดยเพิ่มข้อกำหนดให้ใช้วิธีการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกันได้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้บุคคลทั่วไปที่ไม่มีตำแหน่งหน้าที่ทางการงานสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น

2.2 การประเมินความเสี่ยงของการนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกันด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. 2565 ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงของการนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกันไว้

เนื่องจากข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. 2565 เกี่ยวกับเรื่อง การพิจารณาสั่งปล่อยชั่วคราว ข้อ 5. ระบุเพียงว่า “ผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยตนเอง หรือผู้ที่เป็นเครือญาติหรือเกี่ยวพันโดยทางสมรส หรือในทางการงาน หรือมีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องเสนอหลักประกันใด ๆ มาพร้อมกับคำร้อง” และในข้อ 6. ระบุว่า “ศาลอาจให้เจ้าพนักงานศาลเก็บข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาเหตุและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ถูกกล่าวหา หรือถูกฟ้องร้องบุคคลลักษณะนิสัยสภาพทางร่างกายและจิตใจการศึกษาการประกอบอาชีพการงานประวัติการกระทำ ความผิดอาญาสภาพ และฐานะของครอบครัวความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมหรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วจัดทำรายงานหรือความเห็นหรือประเมินความเสี่ยงเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวด้วยก็ได้” หมายความว่า ศาลอาจมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานศาลเก็บข้อมูลหรือไม่ก็ได้เท่านั้น ซึ่งยังไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงของการนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกันไว้เลย

แม้ว่าในสหราชอาณาจักรกฎหมายจะกำหนดให้ปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปได้โดยไม่ต้องมีหลักประกันซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการประเมินความเสี่ยงของการนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกัน แต่มีการนำระบบปล่อยชั่วคราวภายใต้การควบคุม (Supervised bail) ที่กำหนดให้เอกชนหรือองค์กรที่ทำหน้าที่สังคมสงเคราะห์รับหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ปล่อยชั่วคราวโดยมีหน้าที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยและประเมินว่าผู้ใดควรได้รับการปล่อยชั่วคราวก่อนจะทำรายงานเสนอศาลต่อไปมาใช้ และยังมีบทบัญญัติหลักเกณฑ์ในการยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวไว้ใน The Bail Act 1976 (พ.ศ.2519) มาตรา 358 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า โดยหลักแล้วไม่ให้มีการเรียกหลักประกัน ในกรณีที่มีการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวคือ ให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปได้โดยไม่ต้องมีหลักประกัน และไม่ต้องกำหนดเงื่อนไข เว้นแต่กรณีศาลอาจเรียกหลักประกันได้ โดยพิจารณาจาก (1) ฐานะทางเศรษฐกิจ (2) ลักษณะหรือประวัติการกระทำ ความผิด (3) ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลใกล้ชิด ซึ่งถือว่าเป็นการประเมินความเสี่ยงของการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ก่อนที่จะเกิดปัญหาด้วย (Legislation.gov.uk, 2024)

ซึ่งในสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมาย The Bill Reform Act of 1984 (พ.ศ.2527) ที่กำหนดให้ศาลสามารถพิจารณาข้อมูลได้จากระบบประเมินความเสี่ยงที่สำนักงานปล่อยชั่วคราวได้โดยเจ้าหน้าที่ต้องนำเสนอรายงานการประเมินความเสี่ยงของผู้ต้องหาหรือจำเลยในแต่ละคน (U.S. Department of Justice, 2024) และการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อให้ศาลใช้ประกอบดุลยพินิจซึ่งอาจมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวได้หลากหลายรูปแบบด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยชั่วคราวโดยต้องจ่ายเงินประกันตัว ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข ปล่อยชั่วคราวโดยวางเงิน มัดจำเพียงบางส่วน หรือปล่อยชั่วคราวโดยวางเงินประกันก็ได้ซึ่งมีเงื่อนไขทางการเงินก็จะต้องไม่ถึงขนาดที่จะทำให้เกิดการควบคุมตัว ซึ่งรวมไปถึงการประเมินความเสี่ยงของการนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกันไว้ด้วย

สำหรับเครือรัฐออสเตรเลียการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวเป็นแบบสองชั้นคือ การพิจารณาตามพฤติการณ์แวดล้อม อันเป็นการพิจารณาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยรายดังกล่าวนี้เป็นบุคคลที่มีความเสี่ยงหรือไม่ โดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น ลักษณะของผู้ต้องหาหรือจำเลย ความร้ายแรงแห่งข้อหา ประวัติการก่ออาชญากรรม เป็นต้น เมื่อศาลเห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นบุคคลที่ไม่มีความเสี่ยงแล้วศาลอาจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ แต่ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งเช่นนั้นพนักงานอัยการย่อมมีหน้าที่ในการแสดงเหตุเกี่ยวกับความเสี่ยงที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะผิดเงื่อนไขของศาลให้ศาลเห็น หากพนักงานอัยการไม่สามารถแสดงเหตุของความเสี่ยงให้ศาลเป็นที่พอใจได้ ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไขหรือไม่มีเงื่อนไขประการใดก็ได้ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 5AAA แห่งพระราชบัญญัติประกัน ค.ศ. 1977 (Bail Act 1977 พ.ศ.2520) (Government of South Australia, 2024)

ในขณะที่ German Code of Criminal Procedure 1987 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีศาลอาจกำหนดมาตรการที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการควบคุมตัวสำหรับความเสี่ยงในการเข้าไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน โดยเฉพาะมาตรการห้ามมิให้ผู้ต้องหาติดต่อกับพยานหรือผู้ถูกกล่าวหาอื่น หรือผู้เชี่ยวชาญที่ยืนยันการกระทำความผิดในคดีนั้นเป็นไปตามมาตรา 112 a ซึ่งผู้ต้องหาจะต้องปฏิบัติตามคำแนะนำและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการควบคุมตัว (Juris GmbH, Saarbrücken, 2009)

ซึ่งในสาธารณรัฐฝรั่งเศสตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส Criminal Procedure Code of the French Republic 1994 มาตรา 137 ได้กำหนดเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงโดยให้ผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการคุมขังอาจดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามเหตุผลอันสมควรแก่พฤติการณ์นั้น ในกรณีที่คำสั่งควบคุมหรือขยายเวลาการคุมขังออกไปหรือยกคำร้องขอปล่อยชั่วคราว กระบวนการพิจารณานั้นจะต้องระบุให้ชัดเจนทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงซึ่งผู้พิพากษาได้ใช้ประกอบการวินิจฉัยในการสั่งคุมขังเท่านั้นโดยมิได้มีการระบุเกี่ยวกับการนำประเมินความเสี่ยงของผู้ประกันตัว (French Business Law, 2024)

ส่วนในประเทศญี่ปุ่นไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงของการนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกันไว้เนื่องจากเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการถ่วงดุลผู้ต้องหาตั้งแต่เริ่มต้นในชั้นสอบสวนเพื่อทำรายงานข้อมูลผู้ต้องหาและแสดงความเห็นต่อศาลว่า ผู้ต้องหารายใดมีแนวโน้มที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวจึงถือว่าเป็นการประเมินความเสี่ยงการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นยึดหลักความจำเป็นในการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยและให้ความสำคัญกับมาตรการควบคุมผู้ต้องหาไว้ในอำนาจรัฐอย่างเคร่งครัด (Supreme Court of Japan, 2024)

สำหรับของราชอาณาจักรไทยนั้นมีข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. 2565 เกี่ยวกับเรื่อง การพิจารณาปล่อยชั่วคราวด้วยการประเมินความเสี่ยง ในข้อ 6. ศาลอาจให้เจ้าพนักงานศาลเก็บข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาเหตุและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ถูกกล่าวหา หรือถูกฟ้องร้องบุคลิกลักษณะนิสัยสภาพทางร่างกายและจิตใจการศึกษาการประกอบอาชีพการงานประวัติการทำความผิดอาญาสภาพ และฐานะของครอบครัวความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมหรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วจัดทำรายงานหรือความเห็นหรือประเมินความเสี่ยงเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว โดยที่เป็นการประเมินความเสี่ยงเฉพาะตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น ซึ่งไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงของการนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกันไว้

ดังนั้น จึงควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. 2565 ข้อ 6. โดยกำหนดให้มีการประเมินความเสี่ยงของการนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกันไว้ด้วยเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. การกำหนดมาตรการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวกรณีนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกัน ด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. 2565 ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการในการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวกรณีนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกัน เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 บัญญัติว่า “ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ ซึ่งได้แก่ 1. ความหนักเบาแห่งข้อหา 2. พยานหลักฐานที่น่าสืบแล้วมีเพียงใด 3. พฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร 4. เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด 5. ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ 6. ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใด 7. ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องชังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้” โดยเมื่อมีการยื่นคำร้องขอประกันหรือคำร้องขอปล่อยชั่วคราวแล้ว ศาลจะพิจารณาเรื่องเหล่านี้ประกอบในการพิจารณาสั่งคำร้อง และหากผู้ต้องหา

หรือจำเลยที่ได้ประกันตัว ฝ่าฝืนหรือไม่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในคำสั่งให้ประกันตัว กระบวนการต่อไปจะเป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. 2565 ข้อ 8 ระบุว่า “แม้มีเหตุตามกฎหมายที่จะออกหมายจับแต่หากศาลเห็นว่าการกำกับดูแลสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่ผู้ต้องหาจะหลบหนี หรือก่อภัยอันตรายหรือความเสียหายในระหว่างปล่อยชั่วคราวก็ให้มีคำสั่งปล่อยชั่วคราวได้โดยใช้การกำกับดูแลและการเรียกประกันตามลำดับความเข้มงวดดังนี้ (1) กำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ (2) แต่งตั้งผู้กำกับดูแล (3) ทำสัญญาประกัน (4) ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์ที่สามารถตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทาง (5) เรียกหลักประกันการใช้วิธีการตามวรรคหนึ่งศาลพึงกำหนดให้เหมาะสมและได้สัดส่วนกับพฤติการณ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นราย ๆ ไป” และข้อ 14 ระบุว่า “ในกรณีที่ศาลเห็นควรมีคำสั่งให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันแต่หลักประกันที่ผู้ร้องขอปล่อยชั่วคราวเสนอมาไม่เพียงพอหรือไม่สามารถเสนอหลักประกันได้ทันศาลอาจพิจารณาปล่อยชั่วคราวไปพลางก่อนโดยจะนำวิธีการอื่นตามข้อ 8 มาใช้ร่วมด้วยในระหว่างนั้นก็” เท่านั้น ซึ่งยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการในการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวกรณีนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกันไว้

ด้วยหลักกฎหมายในสหราชอาณาจักรสามารถปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปได้โดยไม่ต้องมีหลักประกัน แต่กฎหมายได้กำหนดมาตรการในการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวไว้ใน **The Bail Act 1967** (พ.ศ.2519) มาตรา 6 ซึ่งเป็นบทบัญญัติหลักเกณฑ์วิธีการไว้ 3 วิธี อันจำเลยอาจถูกฟ้องและถูกลงโทษสำหรับความผิดอันเกิดจากการหลบหนีประกัน คือ (1) จำเลยจะถูกพิจารณาคดี ในความผิดฐานหลบหนีประกันและถูกลงโทษจำคุกสูงถึง 3 เดือน ปรับ 2,000 ปอนด์ หรือทั้งจำและปรับ (2) ภายหลังการพิจารณาคดีในคดีฐานหลบหนีประกันตามมาตรา 6 อาจส่งตัวผู้ต้องหาไปยัง **Crows Court** เพื่อลงโทษ (3) การผิดสัญญาประกันในศาล **Crows Court** เป็นเสมือนการดูหมิ่นหรือการละเมิดอำนาจศาล ผู้พิพากษาของ **Crows Court** จะดำเนินคดีกับจำเลยโดยการไต่สวนจะเป็นทั้งแบบที่เป็นทางการและที่ไม่เป็นทางการ ผู้พิพากษาจะใช้เกณฑ์ต่างๆ ในการดำเนินคดีตามที่เห็นว่าเหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ (Legislation.gov.uk, 2024)

ส่วนการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยของสหรัฐอเมริกา **The Bill Reform Act of 1984** มาตรา 3147 วางหลักกฎหมายที่กำหนดโทษบุคคลซึ่งถูกตัดสินว่ากระทำความผิดหลังได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวจะต้องถูกเพิ่มโทษสำหรับความผิดนั้นด้วย โดยให้มีการนับโทษต่อจากโทษจำคุกของความผิดในคดี **The bill Reform Act of 1984** มาตรา 3148 ซึ่งเป็นการบังคับกรณีที่มีการฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยตัวชั่วคราวด้วย (Vittorio Nastasi, 2024)

สำหรับเครื่องรัฐออสเตรเลีย ในกรณีของรัฐวิคตอเรียนั้นแม้จะไม่ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการในการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวกรณีนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกันไว้ แต่จะพบว่ามีข้อกำหนดหลักเกณฑ์อันเป็นแนวทางในการประเมินความเสี่ยงผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลากหลาย และมีความซับซ้อน โดยจำแนกตามความผิดที่ถูกกล่าวหาจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวและประเมินความเสี่ยงไปตามลำดับ

โดยในสาธารณรัฐเยอรมนีกำหนดว่า หากผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว และต่อมาภายหลังไม่ได้มาศาลตามกำหนดนัด หรือทำผิดเงื่อนไขที่ศาลกำหนดไว้ในคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว หรือได้เตรียมการจะหลบหนี หรือมีพฤติการณ์อื่นใดอันมีเหตุอันควรจำเป็นต้องจับกุมตัวใหม่ให้ศาลมีอำนาจในการออกคำสั่งบังคับได้ตามหมายจับเดิมที่มีอยู่แล้วนั้นได้ (Juris GmbH, Saarbrücken, 2009)

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส Criminal Procedure Code of the French Republic 1994 มาตรา 142-2 ได้กำหนดเกี่ยวกับมาตรการในการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวว่า หากบุคคลที่อยู่ภายใต้อำนาจการพิจารณาคดีของศาลทำการฝ่าฝืนเงื่อนไขคำสั่งศาล ศาลผู้มีอำนาจไต่สวนมีอำนาจในการออกหมายจับหรือออกหมายเรียกได้ และอาจส่งคดีไปยังผู้พิพากษาผู้มีหน้าที่พิจารณาเรื่องเสรีภาพและการควบคุมตัวเพื่อให้ควบคุมตัวบุคคลนี้ไว้ได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าคดีที่ต้องหานั้นจะมีโทษจำคุกเท่าใด ศาลผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัวอาจจะมีคำสั่งให้ขังบุคคลนั้นไว้ได้ หากบุคคลใดทำผิดเงื่อนไขในคำสั่งศาล เมื่อถูกส่งตัวมาศาล พนักงานอัยการในเขตพื้นที่อาจส่งคดีนั้นไปยังผู้พิพากษาผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัว โดยศาลดังกล่าวนี้มีอำนาจที่จะสั่งให้ขังบุคคลนั้นไว้ได้ (French Business Law, 2024)

ซึ่งประเทศญี่ปุ่นมีการกำหนดมาตรการในการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวให้ศาลสามารถยกเลิกเพิกถอนคำสั่งอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวได้ โดยคำร้องขอของอัยการหรือศาลเห็นเองได้ ในกรณีที่ (1) จำเลยไม่มาปรากฏตัวตามหมายเรียก (2) จำเลยหนีประกันหรือมีเหตุผลควรเชื่อว่าจำเลยจะหนีประกัน (3) จำเลยทำลายพยานหลักฐานในคดีหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจำเลยจะทำลายพยานหลักฐาน (4) จำเลยรบกวนหรือพยายามรบกวนบุคคลหรือทรัพย์สินคู่กรณีหรือของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง และ(5) จำเลยไม่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการประกันตัว เมื่อศาลมีคำสั่งยกเลิกการอนุญาตปล่อยชั่วคราวแล้ว ศาลมีอำนาจริบเงิน วางประกันตัวจำเลยได้ทั้งหมดหรือบางส่วน แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิจำเลยที่อาจยื่นคำร้องขอประกันตัวเข้ามาใหม่อีกได้ (Supreme Court of Japan, 2024)

สำหรับของราชอาณาจักรไทยนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 ที่กำหนดข้อพิจารณาในการปล่อยชั่วคราว และข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. 2565 ข้อ 8 ที่กำหนดให้ดุลยพินิจของศาลในการกำกับดูแลสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่ผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือก่อภัยอันตรายหรือความเสียหายในระหว่างปล่อยชั่วคราว โดยใช้การกำกับดูแลและการเรียกประกันตามลำดับความเข้มงวดดังนี้ (1) กำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ (2) แต่งตั้งผู้

กำกับดูแล (3) ทำสัญญาประกัน (4) ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์ที่สามารถตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทาง (5) เรียกหลักประกันเท่านั้น ซึ่งยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการในการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวกรณีนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกัน

ดังนั้น จึงควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. 2565 ข้อ 8. โดยกำหนดให้มีมาตรการในการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวกรณีนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกันเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้แล้ว เห็นว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเห็นควรดำเนินการดังนี้

1. การปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกัน เห็นควรว่า ให้มีการกำหนดให้ใช้วิธีการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกันได้ ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลทั่วไปที่ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานสามารถทำการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวได้อย่างไม่มีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ และควรแก้ไขเพิ่มเติมให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. 2565 ข้อ 22 ที่กำหนดหลักเกณฑ์การใช้บุคคลเป็นหลักประกัน โดยเพิ่มข้อกำหนดให้ใช้วิธีการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกันได้

2. การประเมินความเสี่ยงของการนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกัน เห็นควรว่า กำหนดเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงของการนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกันไว้ ซึ่งการนำวิธีการประเมินความเสี่ยงที่เหมาะสมกับระดับความเสี่ยงของแต่ละคนมาใช้แทนการเรียกเงินประกัน เพื่อให้ปัญหาเรื่องเงินหมดไปจากการปล่อยตัวชั่วคราว และควรแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. 2565 ข้อ 6. โดยกำหนดเพิ่มการประเมินความเสี่ยงของการนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกัน ด้วยการนำระบบปล่อยชั่วคราวโดยวิธีการประเมินความเสี่ยงตามแนวทางของสหรัฐอเมริกาและระบบปล่อยชั่วคราวภายใต้การควบคุมของสหราชอาณาจักรซึ่งเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์โดยที่เน้นวิธีการที่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพรวมถึงอิสรภาพของผู้ถูกกล่าวหาจนเกินไป ทั้งนี้ เพื่อช่วยสนับสนุนข้อมูลให้แก่ศาลว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยสมควรถูกขัง หรือถูกปล่อยระหว่างพิจารณา และหากปล่อยได้อาจไม่ต้องกำหนดหลักประกัน หรือกำหนดหลักประกันให้เหมาะสมกับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วย

3. การกำหนดมาตรการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวกรณีนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกัน เห็นควรว่า กำหนดมาตรการในการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวกรณีนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกัน และควรแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. 2565 ข้อ 8 และควรเพิ่มเติม ข้อ 22.4 โดยกำหนดมาตรการในการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวกรณีนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกัน ตามแนวทางของสหรัฐอเมริกาที่ผู้ที่จะเลยมาตรการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวจะต้องถูกเพิ่มโทษโดยให้มีการนับโทษต่อจากโทษจำคุกของความผิดในคดี ทั้งนี้ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความรู้สึกไม่เป็นธรรมของประชาชนที่อาจเกิดขึ้นที่สำคัญคือ เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือก่อภัยอันตรายหรือความเสียหายในระหว่างปล่อยชั่วคราว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. 2565 ข้อ 22 ที่กำหนดหลักเกณฑ์การใช้บุคคลเป็นหลักประกัน โดยเพิ่มข้อกำหนดให้ใช้วิธีการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกันได้ ดังนี้

“ข้อ 22. การใช้บุคคลเป็นหลักประกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114 วรรคสอง (3) ให้พิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

22.1 บุคคลผู้เป็นหลักประกันจะต้องเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามี ภริยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวข้องกันโดยทางสมรส หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเหมือนเป็นญาติพี่น้อง หรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่ศาลเห็นสมควรให้ประกันได้ และเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงาน “หรือผู้ซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานแต่มีรายได้แน่นอนอาจยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวโดยไม่จำเป็นต้องเสนอหลักประกันใดๆ มาพร้อมกับคำร้อง หรือศาลอาจกำหนดหลักเกณฑ์” ดังต่อไปนี้

2. ต้องทำการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. 2565 ข้อ 6. โดยกำหนดเพิ่มการประเมินความเสี่ยงของการนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกัน ดังนี้ “ในกรณีที่มีการใช้บุคคลเป็นหลักประกันตามข้อ 22 ศาลต้องให้เจ้าพนักงานศาลเก็บข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอาชีพการงาน ประวัติการกระทำความผิดอาญา สภาพและฐานะของครอบครัวความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมหรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วจัดทำรายงานหรือความเห็นหรือประเมินความเสี่ยงเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวด้วย”

3. ต้องทำการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. 2565 ข้อ 8 โดยกำหนดมาตรการในการควบคุมกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวกรณีนำบุคคลผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นหลักประกัน ดังนี้ “เมื่อจะมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวตามวรรคหนึ่ง หากศาลเห็นว่าจำเป็นต้องใช้มาตรการเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือก่อภัยอันตรายกับผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ให้ศาลพิจารณาใช้วิธีการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติและมาตรการกำกับดูแลก่อน ถ้าวิธีการดังกล่าวยังไม่เพียงพอ ศาลอาจให้ผู้ยื่นคำร้องทำสัญญาประกันด้วยตนเองด้วยก็ได้ กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความเสี่ยงสูงที่จะหลบหนีหรือไปก่อภัยอันตรายขึ้นอีกศาลจะสั่งใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวร่วมด้วยก็ได้”

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

จากการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลซึ่งไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลักประกันในทุกประเด็นแล้ว พบว่า หลักประกันที่กระบวนการยุติธรรมเรียกจากผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะต่างกันมูลค่าที่เท่ากันเพื่อแลกกับสิ่งที่เรียกว่า “อิสรภาพ” ในระหว่างการพิจารณาคดีคือความไม่เป็นธรรมอีกรูปแบบหนึ่ง การอำนวยความสะดวกยุติธรรมควรให้เกิดเสมอภาคแก่ประชาชนทุกคนที่ควรได้เข้าถึงสิทธิการปล่อยชั่วคราวอย่างเท่าเทียมกันได้นั้น ควรมีการนำหลักเศรษฐศาสตร์ สถิติ และเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมหาศาสตร์ที่เกิดขึ้นในสังคม และคาดการณ์ถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งผลที่ได้ค่อนข้างแม่นยำและช่วยสนับสนุนการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยในสหรัฐอเมริกาได้มีการนำวิทยาการทั้งสามด้านมาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรม เพื่อเสริมดุลพินิจของศาลในการประเมินความเสี่ยงและพิจารณาว่าควรขังหรือปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์นั้นมีการเก็บรวบรวมไว้นานประมาณ 6 ปี และมีการเก็บข้อมูลกว่า 700,000 ข้อมูลนับว่าเป็นข้อมูลมหาศาสตร์ ซึ่งหากวิเคราะห์ได้ย่อมจะทราบรูปแบบร่วมกัน หลักการสำคัญคือ การประเมินความเสี่ยงด้วยหลักสถิติและพฤติกรรมศาสตร์มีองค์ประกอบหลักในการพิจารณาอยู่ด้วยกัน 8 ประการ คือ ความเสี่ยงกับสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ พฤติกรรมศาสตร์กับความเสี่ยงการรวบรวมและตรวจสอบข้อมูล การจัดการความเสี่ยงกับการปล่อยชั่วคราว การประเมินความเสี่ยงการลดความเสี่ยง และการควบคุมความเสียหาย ซึ่งการนำหลักเศรษฐศาสตร์ สถิติ และเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในระบบงานยุติธรรมถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมของไทยด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรกาญจน์ อรุณพลอด. (2543). *การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย: ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิดทางกฎหมายและกระบวนการบังคับใช้*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (2551). *ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน. (Universal Declaration of Human Rights)*. กรุงเทพมหานคร: กรมองค์การระหว่างประเทศ.
- กระบวนการยุติธรรม. (2562). *สรุปรัฐธรรมนูญ 2560: สิทธิในกระบวนการยุติธรรมตัดให้สิ้นลง สิทธิมี หมายความหายไป*. ออนไลน์. สืบค้นวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566. แหล่งที่มา: <https://www.ilaw.or.th/articles/3858>.
- ชยาธร เขียบแหลม. (2563). *หลัก in dubio pro reo ในคดีอาญาระบบไต่สวน*. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. 49 (3), 492-521.
- จิตติมา กำธรวิวรรธน์. (2549). *การปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข: ศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศ สหรัฐอเมริกา*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- ณัฐพงศ์ สวัสดิ์วงศ์พร. (2550). *การค้นหาคำจริงจากภูมิหลังผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทศิตยพงษ์ กิตติวัฒนานนท์. (2565). *ปัญหาการปล่อยตัวชั่วคราวในคดีอาญา : ศึกษากรณีการปล่อยตัวชั่วคราว โดยไม่มีหลักประกัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒน บริหารศาสตร์.
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกรียงไกร เจริญนาวัฒน์. (2548). *หลักความเสมอภาค*. ออนไลน์. สืบค้นวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2567. แหล่งที่มา แหล่งที่มา: <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=657>.
- โอรสา สุวรรณชาติ และ ศาตรา แก้วแพง. (2565). *มาตรการลดความเหลื่อมล้ำของการได้รับการปล่อยตัว ชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลย*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- French Business Law. (2024). Article 137 of the French Code of Criminal Procedure. *online*. <https://french-business-lawcom.translate.google/french-legislation-art/article-137-4-of-the-french-code-of-criminal-procedure/>.
- Government of South Australia. (2024). Bail. *Online*. <https://www-corrections-sa-gov-au.translate.google/community-corrections/bail?>
- Juris GmbH, Saarbrücken. (2009). Criminal Procedure Code of the Federal Republic of Germany (1950, as amended 2008) (excerpts related to Judicial and Prosecution Systems) (English). *online*. <https://legislationline-org.translate.google/taxonomy/term/17913>.

- Legislation.gov.uk. (2024). Bail Act 1976. *online*. <https://www-legislation-gov-uk.translate.goog/ukpga/1976/63?>
- Supreme Court of Japan. (2024). Questions and Answers on Criminal Procedure. *online*. https://www-courts-go-jp.translate.goog/english/judicial_sys/FAQ_on_criminal_procedure/index.html?
- U.S. Department of Justice. (2024). 26. Release And Detention Pending Judicial Proceedings (18 U.S.C. 3141 Et Seq.). *online*. <https://www-justice.gov.translate.goog/archives/jm/criminal-resource-manual-26-release-and-detention-pending-judicial-proceedings-18-usc-3141-et?>
- Vittorio Nastasi. (2024). The Impact of Cash Bail on Crime and Court Appearances. *online*. [:https://reason-org.translate.goog/policy-brief/the-effects-of-cash-bail-on-crime-and-court-appearances/?](https://reason-org.translate.goog/policy-brief/the-effects-of-cash-bail-on-crime-and-court-appearances/?)